

Motion till riksdagen 2023/24:2755

av Åsa Westlund m.fl. (S)

med anledning av prop. 2023/24:21 Stärkt tillgång till läromedel

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att även elever inom den kommunala vuxenutbildningen ska få rätt till kostnadsfria läromedel och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förtydligad rätt till kostnadsfria läromedel för elever inom sfi och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av stärkt tillgång till läromedel även inom sfi och vuxenutbildningen och tillkännager detta för regeringen.

Kostnadsfria läromedel även inom kommunal vuxenutbildning

Tillgången till kostnadsfria läromedel av hög kvalitet är inte bara viktig i skolan, utan också inom vuxenutbildningen. Inom vuxenutbildningen är det i dag vanligt att elever tvingas köpa sina läromedel själva. Många elever har låga inkomster, vilket innebär att det blir svårt att prioritera inköp av läromedel framför att kunna sätta mat på bordet. Detta innebär inte bara att ett stort antal elever saknar läromedel, utan också att lärare tvingas anpassa undervisningen så att elever kan delta utan dessa. Konsekvensen blir sämre lärande och att möjligheten för eleverna att uppnå målen för utbildningen minskar. Vuxenutbildningen har i dag en helt avgörande roll för att både skapa vägar till jobb för människor och möjliggöra en fungerande kompetensförsörjning för samhället.

Mot denna bakgrund föreslog *Läromedelsutredningen – böckernas betydelse och elevernas tillgång till kunskap* (SOU 2021:70) att även eleverna inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå skulle få tillgång till läromedel utan kostnad. Detta är tyvärr ett förslag som regeringen ignorerar och inte tar med i propositionen. I stället för att säkerställa att alla elever får lika tillgång till läromedel även inom

vuxenutbildningen föreslår man en lagtext som innebär att huvudmän kan skjuta över kostnader på eleverna, vilket framgår på sidan 36 i propositionen:

Regeringen föreslår därför att lagtexten i 20 kap. 7 a § andra stycket ska lyda
Huvudmannen får trots första stycket besluta att lärverktyg som varje elev har för eget bruk och får behålla som sin egendom, ska anskaffas av eleverna själva eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar huvudmannens anskaffningskostnader.

Om regeringen på allvar anser att läromedel är viktiga för elevers kunskapsutveckling finns det ingen anledning att tro att detta bara gäller för barn och unga samtidigt som vuxnas ignoreras. Vi socialdemokrater anser att läromedel av hög kvalitet inte bara är viktiga för barn och unga i skolan, utan också för vuxnas lärande. Studerande inom vuxenutbildningen ska utan kostnad ha tillgång till böcker, verktyg och andra hjälpmedel som behövs. Därför föreslår vi att förslaget i propositionen ändras och förtydligas så att även studerande inom vuxenutbildningen får rätt till kostnadsfria läromedel av god kvalitet. Detta innebär att lagtexten i 20 kap. 7 a § andra stycket ska ändras så att det tydligt framgår att huvudmän inte ska kunna skjuta över kostnader för lärverktyg på studerande.

Förtydligad rätt till kostnadsfria läromedel för elever inom sfi

Till skillnad från studerande inom vuxenutbildning generellt har studerande inom svenska för invandrare, sfi, rätt till kostnadsfria läromedel redan i dag. Av Läromedelsutredningen framgår att elever inom sfi beskriver för utredningen att läroboken är mycket viktig för att de ska kunna repetera hemma och utveckla ett rikt ordförråd. Det framgår emellertid också att det förekommer att elever inte får låna hem böcker för att kunna göra just detta eftersom samma uppsättning böcker ska användas av tre andra klasser på skolan. Bristen på läromedel utgör alltså ett hinder för sfi-elevers språkliga utveckling, trots att läromedlen ska vara kostnadsfria för dessa elever enligt skollagen.

Vi socialdemokrater ser härmed ett behov av att förtydliga sfi-elevers rätt till kostnadsfria läromedel. Av propositionen framgår att elever inom utbildning i svenska för invandrare utan kostnad ska ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Emellertid föreslår regeringen ett tillägg i lagtexten i 20 kap. 7 b § andra stycket att "huvudmannen får trots första stycket besluta att eleverna ska hålla sig med enstaka egna lärverktyg." Förvisso är detta en skrivning som påminner om den skrivning som finns även i dagens lagtext, "huvudmannen får dock besluta att elever ska hålla sig med enstaka egna lärverktyg", men här finns risk för otydlighet. Eftersom det bör vara tydligt att sfi-elever ska ha tillgång till kostnadsfria läromedel, som de kan förfoga över även på fritiden, skapar regeringens tillägg otydlighet och risk för sämre tillgång till läromedel. Därför bör detta tillägg utgå från lagtexten.

Stärk tillgången till läromedel även inom kommunal vuxenutbildning och sfi

Regeringen menar att förslagen i propositionen inte innebär någon ambitionshöjning och att det därför inte heller bedöms medföra några kostnader som aktiverar den kommunala finansieringsprincipen. Här är det uppenbart att regeringen återigen försummar vuxenutbildningen och sfi. Regeringen motiverar delvis avsaknaden av ökad finansiering till följd av propositionen med det statsbidrag som inrättats för inköp av vissa typer av läromedel och lärarhandledningar. Eftersom detta statsbidrag dock bara får användas inom förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan eller sameskolan visar detta att regeringen helt saknar ambitionen att höja kvaliteten och öka tillgången till läromedel inom sfi och vuxenutbildningen. Läromedelsutredningen föreslog, till skillnad från regeringens förslag, att elever inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå ska få tillgång till läromedel utan kostnad. Enligt utredningens förslag beräknades detta kosta cirka 17 miljoner kronor.

Regeringens proposition visar alltså både i förslagen till lagtext och i sina ekonomiska konsekvensbeskrivningar att behovet av stärkt tillgång till läromedel försummas när det gäller vuxenutbildningen och sfi. Vi socialdemokrater anser att tillgången till läromedel behöver stärkas även inom vuxenutbildningen och sfi.

Åsa Westlund (S)

Linus Sköld (S)

Mats Wiking (S)

Rose-Marie Carlsson (S)

Caroline Helmersson Olsson (S)

Aylin Nouri (S)

Niklas Sigvardsson (S)